

بررسی نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان در مورد ارزشیابی

اساتید توسط دانشجویان در سال تحصیلی ۹۱-۹۰

شکوفه جمشیدی،* فهیمه بقایی، حمیدرضا عبدالصمدی، جواد فردمال، علیرضا سلطانیان، عرفان احمدیانی

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۳/۶

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۱۴

چکیده

مقدمه: برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی و اصلاح نظام آموزشی بر اساس ارزشیابی اساتید صورت می‌گیرد. باتوجه به اهمیت این موضوع، هدف از این مطالعه بررسی نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان در مورد ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان بود.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ بر روی کلیه اعضای هیئت علمی در دانشگاه علوم پزشکی همدان به روش سرشماری انجام گرفت. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه محقق ساخته در مورد فرایند اجرای ارزشیابی استاد بود. روایی آن از طریق روایی محتوایی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ANOVA، کروسکالوالیس و توکی از طریق نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: ۶۸/۸ درصد از اساتید معتقد بودند که ارزشیابی در بهبود تدریس آن‌ها موثر است. ۹۰/۶ درصد از اساتید معتقد بودند که ماهیت درس‌ها مشابه نیست، ولی اساتید را به طور مشابه ارزیابی می‌کنند، ۷۹ درصد از آن‌ها موافق بودند که نتایج ارزشیابی، مهارت‌های آموزشی استاد را بخوبی نشان نمی‌دهد و تنها ۳۴/۳ درصد از اساتید نتیجه ارزشیابی را قابل قبول می‌دانستند. همچنین در مقایسه نظرات اساتید به تفکیک سن ($P=0/507$)، جنس ($P=0/941$) و سابقه کار ($P=0/744$) تفاوت معناداری وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: اساتید از مراحل اجرای فرایند ارزشیابی توسط دانشجو چندان راضی نبوده و نسبت به این امر نظر منفی داشتند. بنابراین برگزاری کارگاه‌های توجیهی برای اساتید جهت اطلاع رسانی نقش ارزشیابی اساتید و تاثیرات مثبت نتایج واقعی آن بر فرایند آموزش و بکار بردن سایر روش‌های ارزشیابی لازم به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: ارزشیابی، دانشجویان، اساتید

مقدمه

شاید بتوان گفت اساتید یکی از تاثیر گذارترین اجزا در سیستم آموزشی هستند که نقش کلیدی در تحقق اهداف آموزشی دارند. تعیین میزان موفقیت اساتید در نیل به اهداف آموزشی و ارتقاء کیفیت آن، ارزشیابی استاد نامیده می‌شود (۱-۲).

ارزشیابی استاد به عنوان یک روش مهم به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی مورد توجه مؤسسات آموزش عالی می‌باشد. به همین سبب ملاک‌های متعددی برای تعیین شایستگی اساتید در نظر گرفته می‌شوند (۳). ارزشیابی اساتید می‌تواند در جهت اصلاح و بهبود روش تدریس و ارتقاء اثر بخشی آن

* نویسنده مسئول: فهیمه بقایی، استادیار گروه آسیب شناسی فک و دهان و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، ایران. fbaghaei7@gmail.com
شکوفه جمشیدی، استادیار گروه آسیب شناسی فک و دهان و صورت، مرکز تحقیقات دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، ایران.

حمیدرضا عبدالصمدی، دانشیار گروه بیماریهای فک و دهان و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، ایران.

جواد فردمال، استادیار گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، ایران.
علیرضا سلطانیان، استادیار گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، ایران

عرفان احمدیانی، دندانپزشک عمومی

مفید بوده و هم‌چنین به مدیران مؤسسات آموزشی جهت برنامه‌ریزی به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی و بعضاً استخدام یا ترفیع اساتید کمک نماید (۴).

یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزشیابی اساتید، ارزشیابی توسط دانشجویان می‌باشد که بطور معمول به کمک پرسشنامه صورت می‌گیرد. اما بر اساس مطالعات صورت گرفته این روش دارای معایبی از قبیل: دلسردی و کاهش اشتیاق به تدریس بوده و مانع پیشرفت استاد در صورت پایین بودن امتیاز می‌شود (۵-۷).

همچنین برخی محققین معتقدند که دانشجویان تجربه و آگاهی کافی برای قضاوت در چنین امر مهمی را ندارند (۸). چرا که اظهار نظر آن‌ها می‌تواند تحت تأثیر عواملی از قبیل ویژگی‌های شخصیتی دانشجو، دشواری و سادگی درس، نمره کسب شده، شهرت استاد، میزان سخت‌گیری و نحوه برخورد اساتید قرار بگیرد (۴). به همین دلیل مخالف ارزشیابی توسط دانشجویان می‌باشند. همچنین نتایج مطالعه‌ای در مورد بررسی رابطه بین ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان با

محتوی از ۹ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه استفاده گردید. برای بررسی پایایی پرسشنامه پس از مستقیم سازی سوالات از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. بر این مبنا مقدار آلفای کرونباخ محاسبه شده ۰/۷۱ به دست آمد که نشان داد پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار بود.

این پرسشنامه شامل اطلاعات فردی و ۱۸ سؤال ۵ گزینه‌ای در مقیاس لیکرت شامل گزینه‌های کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم بود. سپس سوالات به نظر کاملاً مخالفم، نمره ۵ و به نظر کاملاً موافقم، نمره ۱ داده شد. با توجه به ماهیت متفاوت دروس تئوری و عملی در پرسشنامه سئوالاتی گنجانیده شد که تقریباً جنبه عمومی داشته باشند (۱۳). پرسشنامه در محل کار اساتید توزیع و از آن‌ها درخواست گردید تا در فرصت مناسب آن را تکمیل نمایند و یک تا دو روز بعد با مراجعه مجدد به اساتید پرسشنامه‌ها تحویل گرفته شد. لازم به ذکر است به همراه پرسشنامه لیست سوالاتی که جهت ارزیابی اساتید برای دانشجو طراحی شده است در اختیار اساتید محترم قرار داده شد تا در مورد کیفیت این سوالات اطلاع کافی داشته باشند. شرکت در مطالعه آزادانه و اطلاعات محرمانه بود. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS.ver.15 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای بررسی ارتباط نظرات اساتید با عوامل مختلف از آزمون‌های ANOVA و کروسکالوالیس و توکی استفاده شد. سطح معنی‌داری آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۹۶ نفر از اعضای هیأت علمی پرسشنامه را تکمیل نمودند که ۳۸/۵ درصد از اساتید دانشکده پزشکی (۷۸/۴ درصد مرد و ۲۱/۶ درصد زن)، ۹/۴ درصد از دانشکده دارو سازی (۲۲/۲ درصد مرد و ۷۷/۸ درصد زن) و ۵۲/۱ درصد از دانشکده دندانپزشکی (۴۶ درصد مرد و ۵۴ درصد زن) بودند. در مطالعه حاضر متوسط سن اساتید دانشکده داروسازی (۲۱/۸۴ ± ۵/۱۵) نسبت به دو دانشکده پزشکی (۲۷/۴۳ ± ۴/۱۱۷) و دندانپزشکی (۳۸/۴۷ ± ۱۲/۷۲) بیشتر بود. هم‌چنین از لحاظ سابقه کار، اساتید دانشکده دندانپزشکی نسبت به سایرین سابقه کمتری داشتند به‌طوریکه ۵۴ درصد آن‌ها سابقه کار ≤ 5 سال داشتند.

در این مطالعه ۶۸/۸ درصد (۶۶ نفر) اساتید در مورد موثر بودن ارزشیابی در بهبود تدریس استاد، موافق بودند. ۷۲/۹ درصد (۷۰ نفر) اساتید موافق بودند که دانشجویان آگاهی کامل در مورد نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها ندارند. ۶۸/۷ درصد (۶۶ نفر) اعضای هیئت علمی موافق بودند که رابطین ارزشیابی از نظر اجرای صحیح ارزشیابی مورد نظارت قرار نمی‌گیرند، ۶۶/۷ درصد (۶۴ نفر) اساتید معتقد بودند که دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌قیدی و عدم مسئولیت

ارزشیابی استاد از خویشتن بیانگر تاثیر بالای نحوه تفکر دانشجویان نسبت به کیفیت تدریس بر روی ارزشیابی می‌باشد (۹). اما پژوهش‌های انجام شده در برخی دانشگاه‌ها، ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان را یکی از بهترین روش‌های ارزشیابی می‌دانند. برخی دیگر از پژوهشگران ارزشیابی توسط دانشجویان را یک منبع ارزشمند بازخورد جهت ارتقاء کیفیت آموزشی می‌دانند، چرا که معتقدند این روش از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است (۱۲-۱۰، ۸، ۴).

ارزشیابی استاد توسط دانشجو یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزشیابی در کشور می‌باشد. به همین سبب لازم است هدف، نحوه اجرا و روند آن مورد بررسی قرار گیرد؛ بنابراین آگاهی از نظرات استادان به عنوان افرادی که مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. چرا که اگر اساتید نگرش مثبتی در این خصوص نداشته باشند، نتایج مورد پذیرش آنان قرار نگرفته و در نهایت بازخورد مناسبی نخواهد داشت (۸، ۴).

بنابراین با توجه به مزایا و معایب این روش و هم‌چنین اهمیت نظر اساتید در این خصوص بر آن شدیم تا مطالعه‌ای با هدف ارزیابی نظرات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان در خصوص ارزشیابی استاد توسط دانشجو انجام دهیم.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی - تحلیلی بر روی کلیه اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی و دارو سازی دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ انجام گرفت. روش جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه خود اظهاری بود. در طراحی سوالات پرسشنامه از سایر مطالعات انجام شده در این زمینه استفاده گردید (۱۳، ۱۴). برای سنجش روایی محتوا از دو معیار کمی شاخص روایی محتوی (content validity index) و نسبت روایی محتوی (content validity ratio) استفاده شد. برای محاسبه شاخص روایی محتوی سه طیف «سادگی و روان بودن»، «مربوط بودن» و «وضوح یا شفاف بودن» با استفاده از طیف لیکرت ۴ قسمتی برای هر یک از گویه‌ها مورد استفاده قرار گرفت. هم‌چنین برای سنجش نسبت روایی محتوی از سه طیف «ضروری است»، «مفید است ولی ضروری نیست» و «ضرورتی ندارد» استفاده شد.

نتایج حاصل از محاسبه نسبت روایی محتوا (CVI) نشان داد که مقادیر این نسبت برای تمامی گویه‌های پرسشنامه بالاتر از مقدار آرایه شده در جدول Lawshe (۰/۷۸) می‌باشد. هم‌چنین در مطالعه حاضر شاخص روایی محتوی گویه‌ها نیز بالاتر از ۰/۷۹ تعیین گردید. لذا با توجه به شاخص‌های محاسبه شده می‌توان گفت که گویه‌های در نظر گرفته شده از روایی لازم برخوردار بودند. لازم به ذکر است که برای بررسی روایی

همچنین در این مطالعه ۶۴/۶ درصد (۶۲ نفر) اساتید معتقد بودند که یکی از معایب سیستم فعلی این است که دانشجو می‌تواند بجای دوستان خود نظرسنجی را انجام دهد و تنها ۳۴/۳ درصد (۳۳ نفر) اساتید نتیجه ارزشیابی را قابل قبول می‌دانستند.

در مقایسه نمرات اساتید به تفکیک سن ($P=0/507$)، جنس ($P=0/941$) و سابقه کار ($P=0/541$) تفاوت آماری معنی‌داری وجود نداشت. جدول شماره یک میانگین و انحراف معیار نمرات نظرات اساتید در سه دانشکده را نشان می‌دهد. براساس این جدول نمره کل نظرات اساتید در سه گروه مورد بررسی یکسان نمی‌باشد ($P=0/005$). همچنین آزمون تحلیل واریانس یکطرفه نشان داد که تنها نظرات اساتید دانشکده پزشکی نسبت به دو دانشکده داروسازی ($P=0/027$) و دندانپزشکی ($P=0/015$) تفاوت معنی‌داری دارد. با توجه به آزمون تکمیلی توکی بین نمرات نظرات اساتید دانشکده داروسازی و دندانپزشکی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($P=0/584$).

پر می‌کنند، ۵۲/۱ درصد (۵۰ نفر) از اساتید معتقد بودند که محتوای فرم‌های ارزشیابی نامناسب و فقط بر روی بعضی مهارت‌های محدود تکیه دارند، ۸۷/۵ درصد (۸۷ نفر) اساتید مخالف این موضوع بودند که دانشجویان فرم‌ها را بدون غرض و با صداقت پر می‌کنند.

در این مطالعه ۵۴/۲ درصد (۵۲ نفر) اساتید موافق بودند که ارزشیابی بوسیله همکاران گروه مربوطه نیز مد نظر قرار گیرد، ۷۸/۱ درصد (۷۵ نفر) از اساتید موافق بودند که ارزشیابی استاد از خویشان نیز مد نظر قرار گیرد، ۷۴ درصد (۷۱ نفر) اساتید با امکان دسترسی مناسب دانشجویان به اینترنت برای تکمیل پرسشنامه مخالف بودند. ۷۷/۱ درصد (۷۴ نفر) اساتید مخالفت خود را با فرم‌های آماده شده برای ارزشیابی مهارت‌های آموزشی، حیطه‌های نظری استاد را به درستی می‌سنجد، را اعلام کردند. ۹۰/۶ درصد (۸۷ نفر) از اساتید معتقد بودند که ماهیت درس‌ها مشابه نیست، ولی اساتید را به طور مشابه ارزیابی می‌شوند، ۳۵/۴ درصد (۳۴ نفر) از اساتید یکی از ضعف‌های روش فعلی را عدم استفاده از ارزشیابی اساتید در ارتقاء شغلی سالیانه می‌دانستند.

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار و نتایج تحلیل آماری بین نمرات نظرات اساتید در دانشکده‌های دندانپزشکی، داروسازی و پزشکی

سوالات پرسشنامه	دانشکده پزشکی میانگین ± انحراف معیار	دانشکده داروسازی میانگین ± انحراف معیار	دانشکده دندانپزشکی میانگین ± انحراف معیار	سطح معنی داری
۱- ارزشیابی در بهبود تدریس شما موثر است.	۲/۳ ± ۱/۳۳	۲/۱۱ ± ۱/۱۶	۲/۴۲ ± ۱/۱۸	۰/۶
۲- دانشجویان آگاهی کامل در مورد نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها ندارند.	۲ ± ۱	۲/۵۶ ± ۱/۱۳	۲/۱۲ ± ۱/۰۴	۰/۳۶
۳- رابطین ارزشیابی از نظر اجرای صحیح ارزشیابی مورد نظارت قرار نمی‌گیرند.	۲/۰۵ ± ۰/۷۸	۲ ± ۰/۸۶	۲/۱۴ ± ۰/۷۲	۰/۸۶
۴- نتایج ارزشیابی موفقیت علمی شما رادر بین اساتید نشان نمی‌دهد.	۲/۳۵ ± ۱/۰۳	۲/۷۸ ± ۰/۸۳	۲/۲۰ ± ۰/۸۸	۰/۱۸
۵- به دلیل عدم آگاهی و اطلاع کافی در مورد نحوه تکمیل فرم‌ها وجود یک برنامه توجیهی قبل از توزیع فرم‌های ارزشیابی بین دانشجویان ضروری است.	۱/۷۶ ± ۰/۷۶	۲/۴۴ ± ۱/۳۳	۱/۸ ± ۰/۷۵	۰/۳۴
۶- دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌قیدی و عدم مسئولیت پر می‌کنند.	۱/۷۳ ± ۰/۸۳	۳ ± ۱	۲/۲۸ ± ۱/۰۳	۰/۰۰۲
۷- محتوای فرم‌های ارزشیابی نامناسب و فقط بر روی بعضی مهارت‌های محدود تکیه دارند.	۲/۴۱ ± ۱/۱۱	۲/۶۷ ± ۱/۲۲	۲/۵۶ ± ۰/۹۵	۰/۷۱
۸- دانشجویان این فرم‌ها را بدون غرض و با صداقت پر می‌کنند.	۳/۵۱ ± ۰/۷۶	۳/۲۲ ± ۰/۶۶	۳/۴۲ ± ۰/۰۹	۰/۶۱
۹- نتایج ارزشیابی، مهارت‌های آموزشی استاد را بخوبی نشان نمی‌دهد.	۱/۷۸ ± ۰/۸۵	۲/۳۳ ± ۰/۸۸	۲/۰۴ ± ۰/۸۳	۰/۱
۱۰- ماهیت درس‌ها مشابه نیست، ولی اساتید را به طور مشابه ارزیابی می‌کنند.	۱/۶۸ ± ۰/۷۴	۱/۵۶ ± ۰/۵۲	۱/۹ ± ۰/۸۶	۰/۳۵
۱۱- بهتر است ارزشیابی بوسیله همکاران گروه مربوطه نیز مدنظر قرار گیرد.	۲/۱۶ ± ۰/۹۸	۳/۴۴ ± ۱/۱۳	۲/۶۲ ± ۱/۱۲	۰/۰۱
۱۲- بهتر است ارزشیابی استاد از خویشان نیز مد نظر قرار گیرد.	۱/۶۵ ± ۰/۸۲	۳/۲۲ ± ۱/۴۸	۲/۰۴ ± ۰/۹۶	۰/۰۰۳
۱۳- دانشجویان امکان دسترسی مناسب به اینترنت برای تکمیل پرسشنامه را دارند.	۳/۰۳ ± ۰/۷۹	۲/۸۹ ± ۰/۹۲	۳ ± ۰/۸۵	۰/۹۶
۱۴- یکی از ضعف‌های روش فعلی عدم استفاده از ارزشیابی اساتید در ارتقاء شغلی سالیانه است.	۲/۷ ± ۱/۲۴	۲/۴۴ ± ۱/۱۳	۳/۲۰ ± ۱/۲۵	۰/۰۷
۱۵- فرم‌های آماده شده برای ارزشیابی مهارت‌های آموزشی، حیطه‌های نظری استاد را به درستی می‌سنجد.	۳/۰۵ ± ۰/۹۹	۳ ± ۰/۸۶	۳/۴۲ ± ۰/۸۱	۰/۱۲
۱۶- زمان تکمیل فرم ارزشیابی استاد توسط دانشجو یعنی قبل از مشاهده نمره درس، زمان مناسبی است.	۲/۴۹ ± ۱/۱۲	۲/۲۲ ± ۱/۴۸	۲/۵۲ ± ۱/۰۹	۰/۵۹
۱۷- یکی از معایب سیستم فعلی این است که دانشجو می‌تواند بجای دوستان خود نظرسنجی را انجام دهد.	۲/۱۱ ± ۰/۷۷	۲/۴۴ ± ۱/۲۳	۲/۲۲ ± ۱/۰۱	۰/۸۳
۱۸- نتیجه ارزشیابی برای شما قابل قبول است.	۲/۹۵ ± ۰/۸۸	۲/۷۸ ± ۱/۳	۳/۲۲ ± ۰/۹۹	۰/۲۹

بحث و نتیجه‌گیری

در نظام‌های آموزشی ارزشیابی و توسعه آن یکی از گسترده‌ترین مباحث در فرایند آموزش بوده و از اولویت‌های مهم مؤسسات آموزشی می‌باشد. بهبود برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی و اصلاح کیفیت نظام آموزشی بر اساس ارزشیابی اساتید صورت می‌گیرد (۴).

در این مطالعه اکثر اساتید در مورد موثر بودن ارزشیابی در بهبود تدریس استاد نظر موافق داشتند. در بررسی انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی جهرم که با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان و اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی جهرم در مورد ارزشیابی استاد در سال ۱۳۸۵ صورت گرفت، ۶۰ درصد اساتید در این مورد نظر موافق داشتند (۱). در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند ۴۵ درصد اعضای هیئت علمی تأثیر ارزشیابی را در روند تدریس زیاد و ۴۵ درصد آنان این تأثیر را متوسط اعلام کرده بودند (۱۲). مطالعه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد، تأثیر ارزشیابی دانشجو از استاد را در این خصوص کم نشان داد (۵). در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی زنجان توسط آربونی و همکارانشان نشان داده شد که ارزشیابی تا حدود زیادی در بهبود تدریس در ابعاد مختلف اثر دارد (۱۵). این اختلاف به دلیل نگرش متفاوت اساتید در دانشگاه‌های مختلف در این خصوص می‌باشد.

مطالعه حاضر حاکی از آن بود که از نظر اساتید دانشجویان آگاهی کامل در مورد نحوه تکمیل فرم‌های ارزشیابی نداشتند که با مطالعه توتونچی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نیز همخوانی دارد (۱۳). در مطالعه حاضر اعضای هیئت علمی موافق بودند که رابطین ارزشیابی از نظر اجرای صحیح ارزشیابی مورد نظارت قرار نمی‌گیرند. که مشابه مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشد (۱۳). در این مورد بایستی بررسی‌های لازم صورت گرفته و در صورت عدم آگاهی رابطین اقدامات موثر و لازم در جهت افزایش آگاهی آنان صورت گیرد و بر حسن انجام وظیفه آنان تأکید گردد.

در پژوهش حاضر اساتید موافق بودند که نتایج ارزشیابی موفقیت علمی آن‌ها را در بین اساتید نشان نمی‌دهد. در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند فقط ۲۰ درصد از اعضای هیئت علمی معتقد بودند که فرم‌های ارزشیابی می‌تواند ارزیابی کننده کاملی برای فعالیت‌های آن‌ها باشد (۱۲). همچنین در این مطالعه اساتید معتقدند که نتایج

ارزشیابی، مهارت‌های آموزشی استاد را بخوبی نشان نمی‌دهد. که این نتیجه با بررسی اسداللهی و همکارانش در دانشگاه علوم پزشکی اهواز که در خصوص مقایسه نظرات اساتید و دانشجویان در ارتباط با ارزشیابی استاد انجام شد، مطابقت دارد (۱۶). این مسئله ممکن است به دلیل تجربه‌های شخصی نسبت به ارزشیابی توسط دانشجویان باشد، چرا که برخی از اساتید معتقدند که ارزشیابی آنان ممکن است تحت تأثیر مسائلی مانند نحوه تفکر دانشجویان و سختی و میزان علاقه دانشجویان به درس قرار بگیرد.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که یکی از مشکلات ارزشیابی عدم آگاهی و اطلاع کافی در مورد نحوه تکمیل فرم‌ها و عدم وجود جلسه توجیهی در دانشگاه علوم پزشکی همدان بود که به نظر می‌رسد وجود یک برنامه توجیهی قبل از توزیع فرم‌های ارزشیابی بین دانشجویان ضروری است.

در این مطالعه اکثریت اساتید بر این باور بودند که دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌قیدی و عدم مسئولیت پر می‌کنند. در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نیز نتایج مشابهی به دست آمده بود (۱۳). در مطالعه‌ای دیگری در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند ۴۰ درصد اساتید اعتقاد داشتند که دانشجویان فرم‌های ارزشیابی را با بی‌حوصلگی و بدون احساس مسئولیت تکمیل می‌کنند (۱۲). نتایج این مطالعه نشان داد که بیش از نیمی از اساتید زمان تکمیل فرم ارزشیابی استاد توسط دانشجو را قبل از مشاهده نمره درس، زمان مناسبی دانسته‌اند. در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی کرمان اساتید زمان پر کردن فرم‌ها توسط دانشجو (دو هفته آخر ترم) را مناسب دانستند که با مطالعه ما همخوانی دارد (۱۰). نتایج مطالعه سیف نشان داد که زمان انجام ارزشیابی ارتباطی با نتیجه آن ندارد (۱۷) که با یافته‌های این پژوهش مغایرت دارد. از آن جایی که به عقیده اساتید برخی از شرایط از قبیل استرس و نگرانی دانشجو و نمره کسب شده در امتحان ممکن است بر نتیجه ارزشیابی تأثیر منفی بگذارد، پس زمان مناسب تکمیل فرم ارزشیابی قبل از مشاهده نمره درس، مناسب‌تر است (۱۶). این مسئله باعث می‌شود عواملی از قبیل تنش، نتیجه امتحانات و بی‌حوصلگی دانشجویان در نتایج ارزشیابی مشکلی ایجاد نکنند (۱۰).

در مطالعه حاضر بیش از نیمی از اساتید معتقد بودند که محتوای فرم‌های ارزشیابی نامناسب و فقط بر روی بعضی مهارت‌های محدود تکیه دارند که با مطالعه توتونچی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان همخوانی دارد (۱۳). در مطالعه پژوهش در آموزش علوم پزشکی / پاییز و زمستان ۱۳۹۲؛ ۵ (۲) / ۴۲

انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مطابقت دارد (۱۳).

در این مطالعه اساتید یکی از معضلات سیستم فعلی ارزشیابی را انجام نظر سنجی توسط دانشجویان به جای یکدیگر می‌دانستند. از آنجایی که این مسئله می‌تواند در نتیجه ارزشیابی اختلال ایجاد کند، باید روش‌هایی را طراحی نمود که هر دانشجو تنها بتواند نظر خود را اعمال نماید. به این منظور می‌توان با افزایش سطح آگاهی دانشجویان و تاکید در خصوص اهمیت و تاثیر نظرات آن‌ها در بهبود کیفیت آموزش و از طرفی نظارت بیشتر رابطین ارزشیابی بر این امر شاید بتوان این مشکل را برطرف نمود.

نهایتاً در مطالعه حاضر تنها ۳۴/۳ درصد اساتید نتیجه ارزشیابی را قابل قبول می‌دانستند. نتیجه ارزشیابی با سن، جنس و سابقه کار شرکت‌کنندگان در مطالعه، ارتباط آماری معنی‌داری نداشت که با نتیجه مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان که اساتید نسبت به فرایند ارزشیابی استاد نظری نسبتاً منفی داشته‌اند، مطابقت دارد (۱۳).

با توجه به این‌که ارزشیابی توسط دانشجویان یکی از شیوه‌های مهم ارزشیابی بوده و می‌تواند در ارتقاء کیفیت تدریس اساتید مؤثر باشد، همچنین از آنجایی که اساتید یکی از ارکان مهم آموزش در دانشگاه‌ها می‌باشند و نسبت به روش‌های این ارزشیابی نظر مساعد ندارند، پیشنهاد می‌گردد پرسشنامه‌هایی با روایی و پایایی مناسب برای هر گروه آموزشی توسط مجریان این امر طراحی گردیده و در زمان مناسب در اختیار دانشجویان قرار گیرد، همچنین برگزاری کارگاه‌های توجیهی برای اساتید جهت اطلاع رسانی نقش ارزشیابی اساتید و تاثیرات مثبت نتایج واقعی آن بر فرایند آموزش جهت جذب مشارکت آنان می‌تواند مؤثر باشد. همچنین ارزشیابی از خویشتن و توسط همکاران گروه نیز به همراه ارزشیابی دانشجویان به ترسیم یک تصویر روشن از فعالیت اعضای هیأت علمی کمک می‌کند. همچنین پیشنهاد می‌گردد مطالعاتی در رابطه با میزان آگاهی دانشجویان در این خصوص طراحی گردیده و در صورت عدم آگاهی کافی دانشجویان آموزش بیشتری در این مورد به آن‌ها داده شود.

قدردانی

با تقدیر و تشکر فراوان از مساعدت‌های معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی همدان و کلیه اساتید دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی که ما را در انجام این تحقیق یاری نمودند.

حاضر بسیاری از اساتید اعتقاد داشتند که ماهیت درس‌ها مشابه نیست، ولی اساتید را به طور مشابه ارزیابی می‌شوند. در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نیز ۸۱/۷ درصد اساتید موافق این مسئله بودند (۱۳). به همین سبب بهتر است برای هر گروه آموزشی فرم خاص تدوین گردد و ارزشیابی بر اساس تحقق اهداف آموزشی همان درس صورت پذیرد. از طرفی به دلیل تفاوت ماهیت دروس تئوری و عملی و نحوه تدریس آن‌ها پیشنهاد می‌گردد، ارزشیابی برای هر یک به صورت مجزا انجام گیرد.

در این مطالعه اکثریت اساتید مخالف بودند که دانشجویان فرم‌ها را بدون غرض و با صداقت پر می‌کنند. در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیشتر اساتید همین اعتقاد را داشتند (۱۲). در مطالعه دیگر در دانشگاه علوم پزشکی جهرم نیز اساتید معتقد بودند که دانشجویان در تکمیل فرم‌های ارزشیابی غرض‌های شخصی خود را تا حد زیادی دخالت می‌دهند (۱). احتمالاً اساتید در این زمینه، ویژگی‌های شخصی دانشجو و استاد، مشکل بودن درس، نحوه نمره‌دهی، برخورد با دانشجویان و حضور و غیاب آن‌ها را مؤثر می‌دانستند. اساتید دانشگاه علوم پزشکی ایران معتقدند این امر ممکن است سبب شود که استادان برای جلب رضایت دانشجو، از شیوه‌های نامعقول مانند رفاقت‌های صوری و اجتناب از سختگیری برای دریافت نمره بالایی در ارزشیابی استفاده نمایند (۵).

در مطالعه انجام شده اساتید ارزشیابی بوسیله همکاران گروه مربوطه را نیز لازم می‌دانستند که با نتایج مطالعه توتونچی همسو است (۱۳). در مطالعه ای دیگر که در سال تحصیلی ۸۱-۸۲ در رابطه با نظرات اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در مورد ارزشیابی استاد انجام شد ۶۱/۹ درصد اساتید، ارزشیابی بوسیله همکاران گروه تخصصی مربوطه را مناسب دانستند (۱۰).

در این مطالعه بسیاری از اساتید معتقد بودند که دانشجویان برای تکمیل پرسشنامه دسترسی مناسب به اینترنت ندارند. لذا توصیه می‌گردد به منظور رفع این مشکل دانشگاه علوم پزشکی همدان امکان دسترسی کلیه دانشجویان را به اینترنت فراهم نماید.

در مطالعه انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند اساتید تاثیر نتایج ارزشیابی را بر امتیازبندی رتبه دانشگاهی، کم دانستند (۱۲).

این مطالعه نشان داد که اکثر اساتید سنجش صحیح حیطه‌های نظری استاد با استفاده از فرم‌های آماده شده برای ارزشیابی مهارت‌های آموزشی را مناسب ندانستند که با مطالعه

References

- 1- Amini M, Honardar M. [The view of faculties and medical students about evaluation of faculty teaching experiences]. *koomesh journal* 2008; 9 (3): 171-178. [Persian]
- 2- Emdadi S, Amani F, Soltanian A, Imeni B, Maghsoud AH, Shojaei S, etal. [A Study of Reliaability and Validity of the Teacher Evaluation Form and Factors Affecting Student's Evaluation of Teachers]. *SDMEJ* 2013; 10 (1): 87-94. [Persian]
- 3- Ranjbar M, Vahidshahi K, Mahmoodi M. [Viewpoints of the attendings and medical students about the Students' evaluation of the attendings, Mazandaran]. *JMUMS* 2006; 16(56): 126-135. [Persian]
- 4- Shakournia A, Motlagh MA, Malayeri A, Jahan mard A and Kamili Sani H.[Students' Opinion on Factors Affecting Faculty Evaluation in Jondishapoor Medical University]. *Iranian J Edu Res* 2005; 5: 109-117. [Persian]
- 5- Sarchami R, Salmanzade H. [The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers' performance in Iran University of Medical Sciences]. *J Ghazvin Med Uni* 2005; 34: 67-71. [Persian]
- 6- Karimi F, Kafi M, Mousavi S, Mousavi S, Ofoghi N.[Academic staffs' viewpoint about their evaluation by students]. *Iranian Quarterly of Education Strategies* 2012; 4(4): 171-175. [Persian]
- 7- Faith EF. Are student evaluations of teaching fair? [Cited 2010 june 7]. Available from:<http://web.cs.toronto.edu/assets/DCS+Digital+Assets/EllenStudent+vals.pdf>.
- 8- Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. [Factors Affecting Students' Evaluation of Teachers: Comparing Viewpoints of Teachers and Students]. *Iranian Journal of Medical Education* 2010; 10 (2): 186-194. [Persian]
- 9- Tang T L, Tang T L. A correlation study of student's evaluations of faculty performance and their self- ratings in an instructional setting. *College Student Journal* 1987; 21(1): 90-7.
- 10- Fatahi Z, Adhami A, Noohi E, Nakhaei N, Eslaminejad T. [The view of Kerman academic staffs about faculty evaluation 2002-2003]. *Bimonthly Journal of Hormozgan University of Medical Sciences* 2005; 9 (1): 59-66. [Persian]
- 11- Yamani N, Yousefy A, Changiz T. [Proposing a Participatory Model of Teacher Evaluation]. *Iranian Journal of Medical Education* 2006; 6 (2): 115-121. [Persian]
- 12- Afshar M, Hasanzade Taheri MM, Riasi HR, Naseri M. [Evaluation of faculty members by students with different educational development.]. *Birjand University of Medical Sciences* 2010; 17 (2): 118-126. [Persian]
- 13- Totonchi M, Changiz T, Ali poor L, and Yemani N. [Faculty Members' Viewpoints towards Teacher Evaluation Process inIsfahan University of Medical Science]. *Iranian J Med Edu* 2006; 6: 23-26. [Persian]
- 14- Yousefi mashouf R, Emdadi SH, Beikmoradi A. [Barrasi negaresh va nazarat daneshjuian va asatid daneshgah olum pezashki Hamadan dar mored form nazar sanji daneshjuian az asatid dar sal tahsili 1383-1384]. *Majalle tahavvol va tosee amouzesh pezeshki* 1388.1(1):24-33.[Persian]
- 15- Arbooni F, Noorian A, Bakhshoode H. [A Survey of Students and Academic Members' Views about Marters Evaluation Regarding the Quality of Teaching]. *Journal of Medical Education Development* 2010; 3(5): 1-10. [Persian]
- 16- Asadollahi P, Komilisani H, Shakournia A, Modiri M. [Comparison of teachers' and students comments associated with teacher evaluation]. *Iranian J Edu Res* 2005; 14(Appendix 1): 88.[Persian]
- 17- Seif A. [Teacher evaluation using students' view point. is it reliable?] *Psychol Res* 1997; 1: 12-24. [Persian]

Evaluation of Academic Staffs' Viewpoint about Their Assessment by Students in Hamadan University of Medical Sciences (2011 – 2012)

Jamshidi Sh, Baghaei F, Abdolsamadi HR, Faradm J, Soltanian AR, Ahmadiani E

Received: 2013/5/27

Accepted: 2013/9/5

Abstract

Introduction: Planning educational activities and modifying educational system are carried out in terms of assessment of lecturers. The goal of this study was to determine faculty members' viewpoints regarding teacher evaluation process by students in Hamadan University of Medical Sciences.

Methods: This is a descriptive analytic and cross sectional study. Sampling method is based on census. It was performed in Hamadan University of Medical Sciences during 2011-2012. The data collection tool was a questionnaire which asked faculty members' viewpoints about evaluation process. The data was analyzed SPSS software using ANOVA, Chi 2 test and t-test.

Results: Most lecturers believe that assessment is effective to improve their teaching (68.8%). But the most negative opinions were about lack of attention to the content differences of the courses with the same evaluation (90.6%) and Lack of showing educational skills by lecturers (79%). The result of evaluation was accepted by only 34.3% of academic staffs. There was not significant relationship among Viewpoints of faculty members by consiering age(0.507), gender (0.941) and work experience (0.744).

Conclusion: Faculty members were not so satisfied with the performance of evaluation process by students and have negative attitude toward this issue. Therefore it is suggested that some explanatory workshops are held to inform lectures about and its effect onnstruction, also, implementing other evaluation method.

Key words: Evaluation, Students, Faculty Members.

Corresponding author: Baghaei F, Assistant professor, Department of Oral and Maxillofacial Pathology, Dental School, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran. fbaqhaei7@gmail.com
Jamshidi Sh, Department of Oral and Maxillofacial Pathology, Dental School, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran
Abdolsamadi HR, Department of Oral Medicine, Dental School, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.
Faradm J, Department of Biostatistics & Epidemiology, School of Public Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.
Soltanian AR, Department of Biostatistics & Epidemiology, School of Public Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.
Ahmadiani E, Dentist, Hamadan, Iran.